

ตาบอดในวัยเด็ก...สังเกตอย่างไร?

พญ.ละอองศรี อัครนิยสกุล

ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ตาบอดในเด็ก หมายถึง ภาวะที่เด็กมีระดับการมองเห็นลดลงกว่าปกติอย่างมาก ซึ่งการที่ระดับสายตาที่ลดลงนี้ จะมีผลทำให้เด็กมีการพัฒนาการเรียนรู้ช้าลง

แนะนำวิธีสังเกตอาการเบื้องต้น

● เด็กในช่วงแรกเกิดถึง 2 เดือน

การมองเห็นยังไม่ชัดเจนเท่าผู้ใหญ่
ตาจะมองลอยไปมาในทิศทางต่างๆ
หากเด็กไม่จ้องตาไม่ควรกังวล เพราะ
จอประสาทตายังมีการพัฒนาไม่เต็มที่

● เด็กในช่วง 3 เดือนไปแล้ว

ไม่มองหน้าเวลาป้อนนม ไม่มองตามวัตถุที่เคลื่อนไหว
ควรรับทาสาเหตุทันที เด็กที่มองไม่เห็นเด็กอาจใช้นิ้ว
มืออุดที่ลูกตาเพื่อกระตุ้น พ่อแม่ควรหมั่นสังเกต
เพราะ เป็นการส่งสัญญาณว่าสายตาไม่ดี

สาเหตุที่ทำให้เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 1 ปี สูญเสียการมองเห็น มีดังนี้

ขาดวิตามินเอ

ภาวะนี้จะทำให้เกิดความผิดปกติในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะระบบภูมิคุ้มกันทำให้เด็กที่ขาดวิตามินเอติดเชื้อได้ง่าย อาจถึงกับเสียชีวิตสำหรับผลกระทบด้านดวงตา จะมีผลให้เยื่อตาแห้ง มีแผลที่กระจกตาทำให้ความสามารถในการมองเห็นลดลง

โรคที่เป็นแต่กำเนิด

เช่น ต้อหิน ต้อกระจก โรคเมรั้งของประสาทตา รวมถึงกรณีที่มีการติดเชื้อระหว่างตั้งครรภ์ หรือดื่มเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ หรือใช้ยาบางชนิดระหว่างตั้งครรภ์ทำให้เส้นประสาทตาเจริญผิดปกติ จึงอาจทำให้ประสาทตาฝ่อได้

แนะนำวิธีการรักษาเบื้องต้น

ถ้าเป็นต้อกระจก ต้อหิน ต้องรีบให้การรักษาทันที เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านสายตาได้อย่างเป็นปกติ หรือส่งต่อเด็กไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเห็นเพื่อการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม โรงพยาบาลศิริราช (Siriraj Viion Rehabilitation Center) ที่ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพการมองเห็น ให้กับผู้ป่วยหรือผู้พิการทางการมองเห็น ครอบคลุมทุกระดับการสูญเสียของการมองเห็น เพื่อช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพการมองเห็นต่อไป

ตาบอดในวัยเด็กสังเกตอย่างไร?

ตาบอดในเด็ก หมายถึงภาวะที่เด็กมีระดับการมองเห็นลดลงกว่าปกติอย่างมาก และระดับสายตาที่ลดลงนี้มีผลทำให้เด็กมีการพัฒนาการเรียนรู้อาจช้าลง

สาเหตุ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะตาบอดในเด็กที่เป็นปัญหาทั่วโลกโดยเฉพาะในประเทศที่ยังไม่พัฒนา คือ ขาดวิตามินเอ ภาวะนี้จะทำให้เกิดความผิดปกติในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะระบบภูมิคุ้มกัน ทำให้เด็กที่ขาดวิตามินเอติดเชื้อได้ง่าย และอาจถึงกับเสียชีวิตได้ สำหรับผลกระทบด้านดวงตาจะมีผลให้เยื่อตาแห้ง อาจเกิดแผลที่กระจกตาตามมา ทำให้ความสามารถในการมองเห็นลดลงอย่างมาก สาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดภาวะตาบอดในเด็ก ได้แก่ โรคที่เป็นแต่กำเนิด เช่น ต้อหิน ต้อกระจก โรคเมรัจของประสาทตา รวมถึงกรณีที่มีการตาเป็นเบาหวานระหว่างตั้งครรภ์ หรือดื่มเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ หรือใช้ยาบางชนิดระหว่างตั้งครรภ์ ทำให้เส้นประสาทตาเจริญผิดปกติ ประสาทตาฝ่อได้ หากจะกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กเล็กโดยเฉพาะที่อายุต่ำกว่า 1 ปี สูญเสียการมองเห็น อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. โรคหรือความผิดปกติภายในลูกตา

อาจสังเกตได้ว่าเด็กมีภาวะตาสั้น กระตู่เป็นจิ้งหหวะร่วมด้วย ตัวอย่างสาเหตุที่พบ ได้แก่ ภาวะสายตาสั้นหรือสายตายาวมากผิดปกติ ที่ไม่ได้รับการแก้ไขในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งภาวะนี้อาจเกิดเดี่ยว ๆ หรือเกิดร่วมในกลุ่มอาการต่าง ๆ ได้ ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ โรคต้อกระจกแต่กำเนิด ซึ่งอาจเกิดจากการติดเชื้อขณะอยู่ในครรภ์มารดา หรือเป็นโรคทางกรรมพันธุ์ โรคต้อหินแต่กำเนิด ความผิดปกติของกระจกตาทำให้กระจกตาขุ่นขาวบังการมองเห็น ภาวะประสาทตาฝ่อ โรคผิวเปลือกซึ่งมีความผิดปกติของจอประสาทตาส่วนที่เป็นศูนย์กลางการมองเห็นร่วมด้วย โรคจอประสาทตาเสื่อม และโรคโรคที่สำคัญมากสำหรับเด็กที่คลอดก่อนกำหนด คือ ความผิดปกติของจอประสาทตาเนื่องจากการได้รับออกซิเจนหลังคลอด

2. โรคหรือความผิดปกติในสมอง

เด็กจะสูญเสียการมองเห็น ซึ่งอาจเกิดจากการที่สมองขาดเลือดหรือขาดออกซิเจน สมองได้รับความกระทบกระเทือน การติดเชื้อ หรือความผิดปกติแต่กำเนิดภายในเนื้อสมอง เป็นต้น ซึ่งเด็กที่มีความผิดปกติเช่นนี้มักไม่มีภาวะตาสั้นกระตู่ และการตรวจภายในลูกตาจะไม่พบความผิดปกติใด ๆ

อาการ

โดยปกติเด็กในช่วงแรกเกิดถึง 2 เดือน การมองเห็นยังไม่ชัดเจนเท่าผู้ใหญ่ ตาจะมองลอยไปมาในทิศทางต่าง ๆ ดังนั้นหากเด็กไม่จ้องตา ก็ไม่ควรกังวลเกินไปนัก เนื่องจากจอประสาทตายังมีการพัฒนาไม่เต็มที่ แต่หากเด็กมีอายุเกิน 3 เดือนไปแล้ว ยังไม่มองหน้าแม่เวลาบอสนม หรือไม่มองตามวัตถุที่เคลื่อนไหว ควรปรึกษาสาเหตุทันที ในกรณีที่เด็กมองไม่เห็น เด็กอาจใช้นิ้วมือกดที่ลูกตาเพื่อกระตุ้นให้เกิดแสงวาบขึ้น ดังนั้นพ่อแม่จึงควรหมั่นสังเกตอย่างสม่ำเสมอ เพราะอาการที่กล่าวมาเป็นการส่งสัญญาณว่าสายตาไม่ดี นอกจากนี้ ยังมีภาวะตาฉันทะตุก ที่พบในเด็กที่สูญเสียการมองเห็นเนื่องจากโรคหรือความผิดปกติในลูกตาดังกล่าวข้างต้น

การวินิจฉัย

การวินิจฉัยภาวะตาบอดในเด็กอาศัยการสังเกตพฤติกรรม ร่วมกับการตรวจตาโดยจักษุแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคตาในเด็ก

การรักษา

การรักษาภาวะตาบอดในเด็กขึ้นอยู่กับโรคที่เป็น ถ้าเป็นต้อกระจก ต้อหิน ต้องรีบให้การรักษาทันที เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาด้านสายตาเป็นปกติ แต่บางโรคก็ไม่สามารถรักษาได้ เช่น โรคเส้นประสาทตาฝ่อแต่กำเนิด อย่างไรก็ตาม เด็กเหล่านี้ควรได้รับการส่งต่อไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ที่สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นสถาบันที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านการมองเห็นตั้งแต่วัยแรกเกิด ในการกระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟูสมรรถภาพการมองเห็นต่อไป

ผลแทรกซ้อน

การมองเห็นทำให้เด็กสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นหากเด็กมีสายตาพิการ จะทำให้สมองมีพัฒนาการช้าไม่สมวัย

การป้องกันและควบคุม

สาเหตุของภาวะตาบอดในเด็กที่สามารถป้องกันได้ คือ การขาดวิตามินเอ ส่วนสาเหตุอื่นๆ หากได้รับการวินิจฉัยแต่เนิ่นๆ และให้การรักษาอย่างเหมาะสม อาจช่วยให้เด็กมีสายตาอยู่ในระดับปกติได้

ข้อเสนอแนะ

สิ่งสำคัญที่ควรระลึกไว้เสมอ คือ ช่วงที่ดีที่สุดในการเสริมสร้างพัฒนาการการมองเห็นในเด็ก คือ อายุ 0-3 ปี เพราะสมองจะมีการเรียนรู้ได้เร็วที่สุด และถือว่าเป็นช่วงทองของชีวิตที่พ่อแม่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ